Justitieutskottets betänkande 1987/88:1

om ändring i vapenlagen

(prop. 1986/87:154 jämte motioner)

JuU
1987/88:1

Sammanfattning

I detta betänkande tillstyrker utskottet bifall till ett regeringsförslag om ändringar i vapenlagen. Ändringarna innebär att lagens bestämmelser om skjutvapen skall tillämpas också på start- och signalvapen med undantag för salutkanoner. Vidare innebär ändringarna att regeringen ges bemyndigande att föreskriva att vapenlagens bestämmelser skall tillämpas även i fråga om andra föremål som är särskilt ägnade att användas vid brott mot någons liv, hälsa eller personliga säkerhet. På en punkt, angående utlåning av vapen, föreslår utskottet – med anledning av ett motionsyrkande – en mindre justering av regeringens förslag. Motionsyrkanden som riktar sig mot det föreslagna bemyndigandet och mot ikraftträdandet avstyrks av utskottet liksom ett yrkande om visst undantag från lagens bestämmelser.

Tre motioner från den allmänna motionstiden i år, som tar upp frågor om kontroll vid ammunitionsförsäljning och vapenamnesti, avstyrks med hänvisning till pågående utredningsarbete.

Till betänkandet är fogat en reservation (fp, c), i vilken yrkas dels avslag på det föreslagna bemyndigandet för regeringen, dels visst tillkännagivande.

Propositionen m. m.

I proposition 1986/87:154 har regeringen (justitiedepartementet) föreslagit riksdagen att anta ett av lagrådet granskat förslag till lag om ändring i vapenlagen (1973:1176).

En redogörelse för propositionens huvudsakliga innehåll lämnas på s. 8.

I samband med propositionen behandlas *dels* de med anledning av propositionen väckta motionerna 1986/87:Ju131 av John Andersson m. fl. (vpk), 1986/87:Ju132 av Ingbritt Irhammar (c) och Elving Andersson (c) samt 1986/87:Ju133 av Margareta Persson (s), *dels* de under den allmänna motionstiden 1987 väckta motionerna 1986/87:Ju804 av Birger Rosqvist (s) och Sven-Gösta Signell (s), 1986/87:Ju805 av Hans Pettersson i Helsingborg (s) och Bengt Silfverstrand (s) samt 1986/87:Ju814 av Oskar Lindkvist (s). Motionsyrkandena redovisas på s. 7.

Det vid propositionen fogade lagförslaget har följande lydelse.

1 *Riksdagen 1987/88. 7 saml. Nr 1*

Förslag till

Lag om ändring i vapenlagen (1973:1176)

Härigenom föreskrivs att 1, 2, 4, 5, 9, 22 och 26 §§ vapenlagen (1973:1176)[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §[2]	
Med skjutvapen förstås i denna lag	
1. vapen med vilket kula, hagel, harpun eller annan projektil kan skjutas ut med hjälp av krutladdning, kolsyreladdning, komprimerad luft eller annat liknande utskjutningsmedel,	
2. apparat eller anordning som beträffande verkan och ändamål är jämförlig med vapen som avses under 1.	
Vad som sägs om skjutvapen gäller även	
a. obrukbart vapen, som i brukbart skick skulle räknas som skjutvapen,	
b. löst slutstycke, ljuddämpare, eldrör, pipa till skjutvapen eller trumma till revolver *och*	b. löst slutstycke, ljuddämpare, eldrör, pipa till skjutvapen eller trumma till revolver,
c. annan anordning som möjliggör att till ett skjutvapen användes annan ammunition än vapnet är avsett för.	c. annan anordning som möjliggör att till ett skjutvapen användes annan ammunition än vapnet är avsett för *och*
	d. sådana start- eller skrämskottsvapen (startvapen) och signalvapen som är avsedda för patroner.
Bestämmelserna om skjutvapen tillämpas också på apparater eller anordningar som är konstruerade för att med elektrisk ström bedöva en person eller tillfoga honom smärta och som är avsedda att bäras i handen.	Bestämmelserna om skjutvapen tillämpas också på apparater eller anordningar som är konstruerade för att med elektrisk ström bedöva en person eller tillfoga honom smärta och som är avsedda att bäras i handen. *Regeringen får föreskriva att dessa bestämmelser eller vissa av dem skall tillämpas även i fråga om andra föremål som är särskilt ägnade att användas vid brott mot någons liv, hälsa eller personliga säkerhet.*
2 §[3]	
Lagen gäller ej	
1. skjutvapen som har tillverkats före år 1890, om inte vapnet är avsett för gastäta enhetspatroner,	
2. bultpistol, som är avsedd för byggnadsarbete, eller annat arbetsverktyg, som är avsett för industri-	2. bultpistol, som är avsedd för byggnadsarbete, eller annat arbetsverktyg, som är avsett för industri-

[1] Lagen omtryckt 1981:1360.
[2] Senaste lydelse 1986:909.
[3] Senaste lydelse 1981:1360.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
ellt eller därmed jämförligt bruk,	ellt eller därmed jämförligt bruk, *och*
3. skjutapparat för slakt, *signalgivning*, livräddning eller annat därmed jämförligt ändamål och	3. skjutapparat för slakt, livräddning eller annat därmed jämförligt ändamål och *salutkanon*.
4. *startvapen, om inte vapnet har ändrats i syfte att en projektil skall kunna skjutas ut ur vapnet på ett sådant sätt som anges i 1 § första stycket 1.*	

4 §[4]

Med undantag för bestämmelserna i 26, 32, 33 och 40 §§ gäller lagen ej

1. hagel eller annan massiv kula,
2. projektil, avsedd för luft-, fjäder- eller harpunvapen,
3. hagelpatron eller tändhatt därtill,
4. kolsyrepatron,

5. patronhylsa utan tändhatt, avsedd för handvapen på vilket lagen är tillämplig *och*	5. patronhylsa utan tändhatt, avsedd för handvapen på vilket lagen är tillämplig,
6. kulpatroner och tändhattar som är avsedda för gevär, i den mån inte regeringen för viss typ av ammunition har föreskrivit annorlunda.	6. kulpatroner och tändhattar som är avsedda för gevär, i den mån inte regeringen för viss typ av ammunition har föreskrivit annorlunda, *samt*
	7. ammunition avsedd för start- eller signalvapen.

5 §[5]

Utan tillstånd enligt denna lag får ej någon

1. inneha skjutvapen,
2. förvärva ammunition,
3. införa skjutvapen eller ammunition till riket eller
4. driva handel med skjutvapen.

Om luft- eller fjädervapen, som är avsett för målskjutning, eller harpunvapen har en i förhållande till andra jämförliga skjutvapen begränsad effekt skall första stycket ej tillämpas på vapnet. Enskild person får dock icke utan tillstånd inneha, införa till riket eller driva handel med sådana vapen, om han inte har fyllt aderton år.

Första stycket 1 gäller inte i fråga om verksamhet som omfattas av tillstånd enligt lagen (1983:1034) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m. Första stycket 4 gäller inte i fråga om verksamhet som avses i 3 § samma lag.

	Regeringen kan föreskriva undantag från kravet på tillstånd för att inneha start- eller signalvapen.
Om undantag i vissa fall från skyldigheten att inhämta tillstånd finns bestämmelser i 13, 16, 21, 22, 25, 25 a, 26 och 45 §§.	Om *ytterligare* undantag i vissa fall från skyldigheten att inhämta tillstånd finns bestämmelser i 13, 16, 21, 22, 25, 25 a, 26 och 45 §§.

[4] Senaste lydelse 1981:1360.
[5] Senaste lydelse 1983:1035.

9 §[6]

Enskild person får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen endast om han har behov av vapnet och det skäligen kan antagas att han ej kommer att missbruka det. I fråga om skjutvapen som huvudsakligen har prydnadsvärde får tillstånd dock meddelas även för den som vill inneha vapnet för annat ändamål än skjutning. Detsamma gäller i fråga om vapen som har särskilt affektionsvärde för den sökande.

Tillstånd att inneha pistol eller annat enhandsvapen eller kulsprutepistol eller annat helautomatiskt vapen får meddelas endast om det finns synnerliga skäl.

Tillstånd att inneha pistol eller annat enhandsvapen eller kulsprutepistol eller annat helautomatiskt vapen får meddelas endast om det finns synnerliga skäl. *Detta gäller dock inte start- eller signalvapen.*

22 §[7]

Den som är berättigad att inneha skjutvapen får tillfälligt låna ut vapnet till annan under följande villkor, nämligen

1. Utlåning får ske endast för kortare tid, högst två veckor.

2. Vapnet får lånas ut endast för samma ändamål som innehavarens tillstånd avser.

3. Låntagaren skall ha fyllt aderton år. Vapen får dock utlånas till den som är under aderton år, om

a) vapnet skall användas vid övning eller tävling som äger rum under kontroll av en sådan sammanslutning som avses i 8 §,

b) vapnet skall innehas och användas under upplåtarens uppsikt och det är fråga om annat vapen än enhandsvapen eller helautomatiskt vapen samt låntagaren har fyllt femton år, *eller*

c) utlåningen avser sådant luft- eller fjädervapen som avses i 5 § andra stycket och vapnet skall innehas och användas under upplåtarens uppsikt.

4. Utlåning av pistol eller annat enhandsvapen eller kulsprutepistol eller annat helautomatiskt vapen får ske endast för användning i upplåtarens närvaro eller för övning eller tävling som äger rum under kontroll av en sådan sammanslutning som avses i 8 §, om inte låntagaren själv är berättigad att inneha ett vapen av samma typ.

b) vapnet skall innehas och användas under upplåtarens uppsikt och det är fråga om annat vapen än enhandsvapen eller helautomatiskt vapen samt låntagaren har fyllt femton år,

c) utlåningen avser sådant luft- eller fjädervapen som avses i 5 § andra stycket och vapnet skall innehas och användas under upplåtarens uppsikt, *eller*

d) utlåningen avser startvapen för användning vid idrottstävling eller idrottsträning.

4. Utlåning av pistol eller annat enhandsvapen eller kulsprutepistol eller annat helautomatiskt vapen får ske endast för användning i upplåtarens närvaro eller för övning eller tävling som äger rum under kontroll av en sådan sammanslutning som avses i 8 §, om inte låntagaren själv är berättigad att inneha ett vapen av samma typ. *Detta gäller inte i fråga om start- eller signalvapen.*

[6] Senaste lydelse 1981:1360.
[7] Senaste lydelse 1986:909.

5. Om det för att en enskild skall få tillstånd att inneha ett visst slag av skjutvapen enligt särskilda föreskrifter krävs att han skall ha avlagt skyttetprov eller genomgått viss utbildning eller på annat sätt visat att han är lämplig att inneha vapnet, får ett sådant vapen lånas ut endast till den som uppfyller samma krav. Vad nu sagts gäller dock ej när vapnet skall användas enbart för provskjutning, övning eller tävling på skjutbana. Det gäller inte heller när vapnet används vid jakt under förutsättning att det innehas under upplåtarens omedelbara kontroll.

6. Vapenhandlare får till spekulant, som fyllt aderton år, för provskjutning på skjutbana utlåna vapen under de förutsättningar som anges i 4. Vapenhandlare får därvid anlita annan person som godkänts av polismyndigheten att närvara vid provskjutning.

Den som med stöd av denna paragraf lånar ut skjutvapen till någon som har sitt hemvist i en stat som har tillträtt den europeiska konventionen den 28 juni 1978 om kontroll av enskilda personers införskaffande och innehav av skjutvapen (den europeiska vapenkonventionen), skall omedelbart anmäla det till polismyndigheten, om inte vapnet skall innehas och användas av låntagaren endast inom Sverige. Regeringen kan föreskriva undantag från anmälningsskyldigheten för vissa typer av vapen.

26 §[8]

Den som innehar skjutvapen eller ammunition är skyldig att ta vård om egendomen på ett sådant sätt att det inte är fara för att någon obehörig kommer åt den.

Skjutvapen eller en för vapnets funktion vital del samt ammunition skall förvaras under lås. Ammunitionen skall förvaras i ett annat utrymme än vapnet eller vapendelen, om inte förvaringen sker i ett säkerhetsskåp eller på något annat lika betryggande sätt.	Skjutvapen eller en för vapnets funktion vital del samt ammunition skall förvaras under lås. Ammunitionen skall förvaras i ett annat utrymme än vapnet eller vapendelen, om inte förvaringen sker i ett säkerhetsskåp eller på något annat lika betryggande sätt. *Vad som har sagts nu gäller inte i fråga om start- eller signalvapen och ammunition avsedd för sådant vapen.*

Om innehavaren av skjutvapen eller ammunition är förhindrad att ta vård om egendomen, får han överlämna vapnet eller ammunitionen till annan för förvaring under högst ett år, sedan detta anmälts skriftligt hos polismyndigheten. Förvaring får dock ej ske hos en person som är under aderton år eller som kan antas komma att missbruka vapnet eller ammunitionen.

Den hos vilken vapnet förvaras enligt tredje stycket får inte använda vapnet, om han inte har tillstånd att inneha det enligt 8 §.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988.

2. Innehar någon vid lagens ikraftträdande start- eller signalvapen som enligt äldre bestämmelser fick innehas utan tillstånd, får han inneha det utan tillstånd även i fortsättningen.

3. En ansökan om tillstånd att bedriva handel med start- eller signalvapen får prövas före den 1 januari 1988. Den som vid lagens ikraftträdande

[8] Senaste lydelse 1981:1360.

bedriver sådan handel får utan särskilt tillstånd fortsätta till utgången av juni 1988 att försälja start- eller signalvapen som han innehade vid ikraftträdandet.

Motioner väckta med anledning av propositionen

I motion 1986/87:Ju131 av John Andersson m. fl. (vpk) föreslås att riksdagen beslutar avslå regeringens proposition 1986/87:154 angående ändring i vapenlagen, vad avser regeringens bemyndigande i 1 §, enligt följande:

Förslag till
Lag om ändring i vapenlagen (1973:1176)

Propositionens förslag	*Motionärernas förslag*
1 §	
Med skjutvapen förstås– – – – – – – – – – är avsett för och	
d. sådana start- eller skrämskottsvapen (startvapen) och signalvapen som är avsedda för patroner.	d. sådana start- eller skrämskottsvapen (startvapen) och signalvapen som är avsedda för patroner.
Bestämmelserna om skjutvapen tillämpas också på apparater eller anordningar som är konstruerade för att med elektrisk ström bedöva en person eller tillfoga honom smärta och som är avsedda att bäras i handen.	Bestämmelserna om skjutvapen tillämpas också på apparater eller anordningar som är konstruerade för att med elektrisk ström bedöva en person eller tillfoga honom smärta och som är avsedda att bäras i handen.
Regeringen får föreskriva att dessa bestämmelser eller vissa av dem skall tillämpas även i fråga om andra föremål som är särskilt ägnade att användas vid brott mot någons liv, hälsa eller personliga säkerhet.	

I motion 1986/87:Ju132 av Ingbritt Irhammar (c) och Elving Andersson (c) hemställs

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförs om undantag för krav på tillstånd i vissa fall,

2. att riksdagen beslutar, med ändring av propositionens förslag i denna del, att lydelsen av 22 § tredje stycket punkt d skall vara: "utlåningen avser start- *eller signalvapen* för användning vid idrottstävling eller idrottsträning.",

3. att riksdagen beslutar, med avslag på propositionen i denna del, att bemyndiga regeringen att föreskriva att vapenlagens bestämmelser skall tillämpas i fråga om sådana farliga föremål som kan användas som vapen,

4. att riksdagen beslutar att av regeringen begära förslag till reglering av användningen av sådana farliga föremål som kan användas i brottslig verksamhet så som i motionen anförs.

I motion 1986/87:Ju133 av Margareta Persson (s) hemställs att riksdagen beslutar att den föreslagna lagen träder i kraft den 1 juli 1987.

I motion 1986/87:Ju804 av Birger Rosqvist (s) och Sven-Gösta Signell (s) föreslås

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i författningen om innehav av handvapen att köp av ammunition förutsätter uppvisande av giltig licens,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag syftande till att ammunitionsköp registreras.

I motion 1986/87:Ju805 av Hans Pettersson i Helsingborg (s) och Bengt Silfverstrand (s) hemställs att riksdagen beslutar begära att regeringen tillskapar sådana regler att ammunition inte får säljas med mindre än att kunden uppvisar giltig vapenlicens för det vapen ammunitionen skall användas till.

I motion 1986/87:Ju814 av Oskar Lindkvist (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att åtgärder vidtas så att vapen m. m. för vilka licens saknas samlas in.

Utskottet

Inledning

Riksdagen behandlade hösten 1978 med anledning av en motion vissa frågor med anknytning till vapenlagen (1973:1176). Utskottet konstaterade (JuU 1978/79:1, rskr. 5) att utvecklingen efter vapenlagens tillkomst år 1973 var oroande i fråga om ökad försäljning av startvapen och ollonpistoler och beträffande användningen av dessa vapen i brottslig verksamhet. Det fanns därför enligt utskottets mening skäl att överväga lagstiftning, som dock borde föregås av en inventering av marknaden på området.

I april 1981 fick rikspolisstyrelsen i uppdrag att – i samråd med statens kriminaltekniska laboratorium – verkställa den begärda inventeringen och lägga fram de förslag som kunde föranledas av denna. Rikspolisstyrelsen redovisade i juli 1985 uppdraget genom en skrivelse, i vilken föreslogs vissa ändringar i vapenlagen. Till skrivelsen var fogad en promemoria med resultatet av en utredning som kriminaltekniska laboratoriet genomfört. Skrivelsen och promemorian remissbehandlades.

Förslaget i den nu aktuella propositionen grundar sig på detta utredningsmaterial.

Förutom propositionen och de tre följdmotionerna behandlar utskottet i detta betänkande även tre motioner från den allmänna motionstiden, i vilka några andra frågor rörande vapenlagstiftningen tas upp.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i vapenlagen, vilka syftar till att öka möjligheterna att få kontroll över vapenliknande föremål som kan komma till användning i samband med brott.

Enligt förslaget skall startvapen och signalvapen – med undantag för s. k. salutkanoner – omfattas av regelsystemet i vapenlagen. Det innebär att tillstånd från polisen i princip kommer att krävas för den som vill inneha, införa eller handla med sådana vapen. Tillstånd till innehav skall dock enligt förslagets övergångsbestämmelser tills vidare inte krävas för den som redan innehar ett sådant vapen när de nya reglerna träder i kraft. Avsikten är vidare att undantag från tillståndskravet skall gälla för förbund och föreningar som är anslutna till Sveriges Riksidrottsförbund. Med hänsyn till de företag som vid ikraftträdandet handlar med start- och signalvapen föreslås vissa övergångsregler.

Vidare föreslås att regeringen får bemyndigande att genom förordning föreskriva att regleringen i vapenlagen skall tillämpas beträffande föremål som är särskilt ägnade att användas vid brott mot liv, hälsa eller personlig säkerhet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1988.

Allmänt om vapenlagstiftningen

Skjutvapen och ammunition har i Sverige sedan länge varit underkastade kontroll från det allmännas sida. Huvudsyftet med denna kontroll är att motverka missbruk och olyckshändelser, och regleringen på vapenområdet kan därmed ses också som ett led i den brottsförebyggande verksamheten.

Angelägenheten av en effektiv vapenkontroll måste vägas mot intresset av att inte mer än nödvändigt försvåra legitimt innehav och bruk av vapen. Regleringen på området kan av många upplevas som onödig samtidigt som det står klart att inte ens det mest långtgående kontrollsystem helt kan undanröja risken för att vapen kommer i orätta händer eller att olyckor sker.

Den avvägning mellan olika intressen som sålunda gör sig gällande beträffande vapenkontrollen har kommit till uttryck i vapenlagen, som trädde i kraft den 1 juli 1974. Lagen kompletteras av vapenkungörelsen (1974:123) och dessutom finns närmare bestämmelser i bl. a. de föreskrifter och allmänna råd till vapenlagstiftningen som rikspolisstyrelsen har utfärdat (senast utkomna från trycket den 16 september 1987, RPS FS 1987:16).

Huvudreglerna i vapenlagstiftningen innebär att skjutvapen inte får innehas utan tillstånd av polisen. Enskild person kan få tillstånd att inneha skjutvapen endast om han har behov av vapnet och det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas. Enligt vapenlagen krävs i princip polisens tillstånd även för förvärv av ammunition, för införsel av vapen eller ammunition och för handel med skjutvapen.

Med anledning av den utveckling som fortlöpande pågår inom vapenområdet aktualiseras ofta frågor om vapenlagens tillämpningsområde och ändringar sker också från tid till annan. Riksdagen har sålunda vid flera tillfällen under senare år behandlat frågor med anknytning till vapenlagstiftningen (se t. ex. JuU 1981/82:15, 1983/84:1 och 1985/86:1). Senast var dessa frågor föremål för riksdagsbehandling vid förra riksmötet, då ändringar vidtogs i vapenlagen för att i första hand göra lagens bestämmelser tillämpliga på s. k. el-pistoler (prop. 1985/86:176, JuU 1986/87:1, rskr. 17).

Nämnas kan vidare att ytterligare ändringar i vapenlagstiftningen – utöver

dem som behandlas i detta ärende – kan förutses redan i dag. I propositionen anmäler nämligen departementschefen sin avsikt att föreslå att en särskild utredare tillkallas för att göra en samlad översyn av vapenlagstiftningen.

Översyn av vapenlagstiftningen m. m.

Den nyssnämnda översynen av vapenlagstiftningen har regeringen beslutat om den 25 juni 1987. Enligt direktiven (dir. 1987:34) är syftet med översynen att åstadkomma de förbättringar som behövs för att lagstiftningen skall svara mot nutida krav på skydd mot att skjutvapen och ammunition kommer i orätta händer eller används i brottsliga sammanhang. En annan målsättning skall vara att åstadkomma en förenkling av det nuvarande förfarandet i vapenärenden. Dessutom skall utredaren ta upp vissa andra, i direktiven närmare angivna frågor rörande vapenlagstiftningen.

Utredaren skall vidare föreslå lagstiftningsåtgärder med syfte att begränsa rätten att bära kniv samt överväga om det finns skäl att totalförbjuda eller begränsa tillgången på vissa andra särskilt farliga föremål.

Utredningsarbetet bör enligt direktiven bedrivas skyndsamt och i dess helhet vara slutfört senast den 1 juli 1989.

Utskottets överväganden

Propositionen och följdmotionerna

Utskottet vill till en början ansluta sig till grundtanken i propositionen att vapenlagens regler skall gälla även för start- och signalvapen med undantag för salutkanoner. En sådan ordning innebär en begränsning av tillgången på startvapen och andra föremål som utan svårighet kan ändras till skjutvapen, och förslaget ligger därmed väl i linje med vad riksdagen tidigare uttalat och överensstämmer också med de allmänna strävandena att hindra ett av allt att döma betydande omlopp av skjutvapen som inte är föremål för legitimt innehav.

Inte heller den närmare utformningen av förslaget föranleder enligt utskottets mening några invändningar med undantag för att utskottet på en punkt – i enlighet med vad som framgår i det följande – har funnit anledning att justera det i propositionen framlagda förslaget.

I 22 § vapenlagen finns bestämmelser som reglerar under vilka förutsättningar *vapen får lånas ut*. Sålunda stadgas i punkt 1 att utlåning får ske endast för kortare tid, högst två veckor, och i punkt 2 föreskrivs att vapen får lånas ut endast för samma ändamål som innehavarens tillstånd avser. Enligt punkt 3 är huvudregeln att låntagaren skall ha fyllt aderton år, men från detta krav finns tre undantag som redovisas under a), b) och c). Punkt 4 innehåller bestämmelser om utlåning av enhandsvapen m. m. och punkterna 5 och 6 reglerar vissa särskilda fall av utlåning.

I propositionen föreslås ett ytterligare undantag från kravet (under punkt 3) att låntagaren skall ha fyllt aderton år. Det föreslagna undantaget innebär att sådan utlåning skall få ske om den avser startvapen för användning vid idrottstävling eller idrottsträning. I motion 132 (yrkande 2)

riktas kritik mot omfattningen av detta undantag. Enligt motionärerna bör det föreslagna undantaget utvidgas till att omfatta också signalvapen. Förslaget motiveras med att man inom båtsporten ofta använder sig av signalvapen som startvapen.

Enligt vad utskottet inhämtat från bl. a. Svenska Seglarförbundet har motionärerna fog för sin uppfattning. Sålunda används vid kappseglingar inte bara startvapen och salutkanoner utan också signalvapen av olika slag. Vid t. ex. större kappseglingar är det enligt vad som uppgivits ofta inte tillräckligt med enbart en ljudknall för att uppmärksamma de tävlande på signaler som förekommer under en kappsegling utan dessutom kan det krävas en sådan ljuseffekt som kan åstadkommas med ett signalvapen.

Mot bakgrund av vad som nu redovisats vill utskottet ansluta sig till förslaget i motion 132 att undantaget i 22 § 3 vapenlagen bör utvidgas till att avse också signalvapen. Den i propositionen föreslagna lagtexten bör justeras i enlighet härmed.

I propositionen föreslås att regeringen genom ett tillägg till 5 § vapenlagen skall få ett generellt bemyndigande att föreskriva *undantag från det föreslagna tillståndskravet* för start- och signalvapen. Enligt motiveringen torde det framför allt vara olika idrottsföreningar anslutna till förbund inom Sveriges Riksidrottsförbund som har ett legitimt behov av att inneha startvapen, och det skulle därför enligt departementschefen innebära onödig byråkrati om dessa föreningar skulle vara underkastade ett tillståndskrav.

I motion 132 (yrkande 1) föreslås att ett sådant undantag från tillståndskravet skall göras även för kommunala innehav. Enligt motionärerna innehar nämligen kommuner start- och signalvapen för användning i den egna fritidsverksamheten och för utlåning till idrottsrörelsen.

Beträffande detta förslag konstaterar utskottet att det i propositionen (s. 16) uttryckligen har framhållits att – utöver det aviserade undantaget för idrottsföreningar – det även kan bli aktuellt med vissa andra undantag från tillståndskravet. Därmed får enligt utskottets mening syftet med det aktuella önskemålet i motion 132 anses vara tillgodosett.

I propositionen föreslås ett tillägg till andra stycket i 1 § vapenlagen. Enligt detta skall *regeringen bemyndigas* föreskriva att vapenlagen skall vara tillämplig – helt eller delvis – i fråga om föremål som är särskilt ägnade att användas vid brott mot någons liv, hälsa eller personliga säkerhet.

Som exempel på föremål som det med stöd av det föreslagna bemyndigandet kan bli aktuellt att inordna under vapenlagens regelsystem omnämns i propositionen handbojor och s. k. chocklampor. I sammanhanget påpekas också att vissa andra föremål – exempelvis s. k. gatustridsvapen – kan behöva totalförbjudas.

I motionerna 131 och 132 (yrkandena 3 och 4) riktas kritik mot det föreslagna bemyndigandet. Kritiken går huvudsakligen ut på att vapenlagens bestämmelser bör gälla endast föremål som är att anse som vapen i egentlig mening medan erforderliga restriktioner för andra föremål får ske i annan ordning.

Utskottet vill för sin del instämma i de allmänna synpunkter som i propositionen åberopats till stöd för det föreslagna bemyndigandet. Också utskottet vill därvid särskilt framhålla vikten av att det finns möjlighet att vid

behov snabbt kunna möta utvecklingen på vapenområdet. Denna utveckling innebär nämligen bl. a. att vapen och andra farliga föremål fortlöpande introduceras på marknaden med risk – som det framhålls i propositionen – för att föremål av detta slag kommer till användning som hjälpmedel vid brott mot liv eller hälsa.

Enligt utskottets mening har också erfarenheten visat att det kan uppkomma behov av att mycket snabbt kunna göra innehav av nya typer av vapenliknande föremål tillståndspliktiga eller att åtminstone kunna reglera handel och införsel. I likhet med departementschefen vill utskottet därvid erinra om att den senaste ändringen i vapenlagen – som innebar att el-pistoler gjordes tillståndspliktiga – skedde just mot bakgrund av att det framkommit ett behov av att snabbt få kontroll över spridningen av dessa föremål.

Utskottet delar således uppfattningen att det är förknippat med nackdelar att möjligheten att tillämpa vapenlagens regelsystem på nya vapenliknande föremål är beroende av att det sker en ändring i själva lagen. Den fördröjning som detta lagstiftningsarbete medför kan som departementschefen påpekar leda till olägenheter, vilka kan undvikas om regeringen ges bemyndigande att på egen hand vidta erforderliga åtgärder.

Vad gäller motionskritiken mot att vapenlagens regler skall kunna gälla andra föremål än vapen i egentlig mening vill utskottet framhålla att vapenlagen redan i dag – enligt 1 § andra punkten – är tillämplig också på apparater eller anordningar som beträffande verkan och ändamål är jämförliga med vapen. Det föreslagna bemyndigandet kan därmed inte anses möjliggöra någon principiell utvidgning av lagens tillämpningsområde, särskilt inte som det enligt förslaget skall vara fråga om föremål som är ägnade att användas vid brott mot någons liv, hälsa eller personliga säkerhet.

I sammanhanget kan för övrigt nämnas att vapenlagens tillämpningsområde är en av de frågor som skall prövas i det nyligen påbörjade arbetet med en översyn av vapenlagstiftningen. Enligt direktiven (dir. 1987:34 s. 4 f) finns det härvidlag anledning att undersöka bl. a. om bestämmelsen i 1 § vapenlagen om apparat eller anordning som beträffande verkan och ändamål är jämförlig med vapen kan förtydligas eller om den – med hänsyn till det nu aktuella bemyndigandet – helt kan avvaras.

Enligt utskottets mening finns det sammanfattningsvis inte något att invända mot att regeringen – i enlighet med den möjlighet som ges i 8 kap. 7 § regeringsformen – bemyndigas föreskriva att regleringen i vapenlagen skall vara tillämplig på föremål som är särskilt ägnade att komma till användning vid brott mot liv, hälsa eller personlig säkerhet. Utskottet tillstyrker därför propositionen i nu ifrågavarande del och avstyrker motionerna 131 och 132 (yrkandena 3 och 4).

I motion 133 yrkas att de föreslagna lagändringarna skall *träda i kraft* den 1 juli 1987. Motionsyrkandet motiveras med att de nya bestämmelserna bör träda i kraft så fort som möjligt för att bl. a. motverka en ökad försäljning av start- och signalvapen under den tid det tar att genomföra lagstiftningen.

Lagändringarna bör träda i kraft den 1 januari 1988. Motionen ger inte anledning till någon åtgärd från riksdagens sida.

I övrigt föranleder propositionen och de med anledning av propositionen väckta motionerna inte något uttalande från utskottets sida.

I motionerna 804 och 805 föreslås en förbättrad *kontroll vid förvärv av ammunition*. Enligt motionärerna bör uppvisande av giltig vapenlicens vara en förutsättning för inköp av ammunition. I motion 804 föreslås dessutom att ammunitionsköp bör registreras.

Enligt vapenlagen krävs tillstånd av polisen för förvärv av ammunition som är avsedd för enhandsvapen (revolver och pistol) och kulsprutepistol medan förvärv av gevärsammunition är fritt. Att vapenlagen sålunda inte gäller beträffande gevärsammunition har kritiserats från olika håll, och frågan skall övervägas i det nyligen påbörjade arbetet med att se över vapenlagstiftningen (dir. 1987:34 s. 3). I direktiven redovisas att kritik har framförts från såväl polis- som vapenhandlarhåll och att man därvid har efterlyst en ordning som innebär att gevärsammunition bara får innehas av den som har innehavstillstånd för det vapen som ammunitionen är avsedd för och att vapenhandlare får befogenhet att kontrollera detta vid försäljning av ammunition.

Motion 814 innehåller förslag om att det bör göras möjligt att från allmänheten samla in sådana vapen m. m. som innehas utan tillstånd, dvs. att en form av *"vapenamnesti"* beviljas.

En annan av de frågor som skall prövas i det nyss nämnda översynsarbetet är hur man skall lösa problemet med att det bland allmänheten sannolikt finns ett ganska stort antal vapen för vilka tillstånd saknas (dir. 1987:34 s. 2 f). I direktiven omnämns att en tänkbar lösning kan vara att införa en "amnestiperiod" under vilken vapen straffritt får lämnas in till polisen.

De frågor som nu aktuella tre motioner tar upp kan sålunda förväntas bli föremål för överväganden i det pågående arbetet med att se över vapenlagstiftningen, något som utskottet ser positivt på. Med hänsyn till dessa överväganden saknas det enligt utskottets mening anledning för riksdagen att vidta någon ytterligare åtgärd med anledning av motionerna. Motionerna 804, 805 och 814 avstyrks därmed av utskottet.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *bemyndigande för regeringen*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:Ju131 och motion 1986/87:Ju132 i denna del (yrkandena 3 och 4) antar det i proposition 1986/87:154 framlagda förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1973:1176) såvitt avser 1 § andra stycket,

2. beträffande *undantag från tillståndskravet*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Ju132 i denna del (yrkande 1),

3. beträffande *utlåning av vapen*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ju132 i denna del (yrkande 2) antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1973:1176) såvitt avser 22 § med den ändringen att första stycket 3 d) ges följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

22 § första stycket 3 d)

d) utlåningen avser *startvapen* för användning vid idrottstävling eller idrottsträning.	d) utlåningen avser *start- eller signalvapen* för användning vid idrottstävling eller idrottsträning.

4. beträffande *ikraftträdandet*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Ju133,

5. beträffande *lagförslaget i övrigt*

att riksdagen med bifall till propositionen antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1973:1176), i den mån förslaget inte omfattas av vad utskottet hemställt ovan,

6. beträffande *kontroll av ammunitionsförvärv*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ju804 och 1986/87:Ju805,

7. beträffande *vapenamnesti*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Ju814.

Stockholm den 13 oktober 1987

På justitieutskottets vägnar

Karin Ahrland

Närvarande: Karin Ahrland (fp), Lars-Erik Lövdén (s), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Björn Körlof (m), Helge Klöver (s), Gunilla André (c), Sven Munke (m), Hans Göran Franck (s), Arne Svensson (m), Birthe Sörestedt (s), Elving Andersson (c), Bengt-Ola Ryttar (s), Göran Magnusson (s), Eva Johansson (s) och Lars Sundin (fp).

Reservation

Bemyndigande för regeringen (mom. 1)

Karin Ahrland (fp), Gunilla André (c), Elving Andersson (c) och Lars Sundin (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 11 med "Utskottet vill" och slutar på s. 12 med "(yrkandena 3 och 4)" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan för sin del instämma i de syften som ligger bakom regeringens förslag om ett bemyndigande. Också utskottet vill därvid särskilt framhålla vikten av att det finns möjlighet att vid behov snabbt kunna möta utvecklingen på vapenområdet. Denna utveckling innebär att vapen och andra föremål fortlöpande introduceras på marknaden med risk för att föremål av detta slag kommer till användning som hjälpmedel vid brott.

Även om utskottet således delar uppfattningen att det finns behov av snabba ingripanden och att det är förknippat med nackdelar att behöva tillgripa ett tidsödande lagstiftningsförfarande, så anser utskottet att det finns fog för den kritik mot det föreslagna bemyndigandet som framförs i motion 132. Utskottet är nämligen av uppfattningen att vapenlagens regelsystem inte

bör gälla andra föremål än vapen i egentlig mening. Behovet av att reglera även innehav m. m. av andra föremål bör tillgodoses i annan ordning, t. ex. i en för ändamålet särskilt stiftad lag.

Klart är att det finns ett behov av att snabbt kunna ingripa även mot farliga föremål som inte är vapen i egentlig mening. Regeringen bör därför snarast återkomma med förslag till hur en reglering som möjliggör sådana ingripanden bör vara utformad.

I överensstämmelse med vad som anförs i motion 132 (yrkandena 3 och 4) finner utskottet sålunda *att* regeringens förslag om ett bemyndigande inte bör bifallas *och att* regeringen bör ges till känna vad utskottet anfört om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till författningsreglering beträffande andra farliga föremål än vapen. Utskottets ställningstaganden tillgodoser också syftet bakom motion 131.

dels att utskottets hemställan under moment 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *bemyndigande för regeringen*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Ju131 och motion 1986/87:Ju132 i denna del (yrkandena 3 och 4) avslår det i proposition 1986/87:154 framlagda förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1973:1176) såvitt avser 1 § andra stycket och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till reglering beträffande andra farliga föremål än vapen.

gotab Stockholm 1987 13765